

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.1.73](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.73)

УДК 364-78:005.12

С. В. Мішина,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та соціальних наук,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків
ORCID: 0000-0003-4925-5998*

О. Ю. Мішин,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків
ORCID: 0000-0003-1687-4805*

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

S. Mishyna

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor, Department of Department of Economic and Social Sciences, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv
O. Mishyn*

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor, Department of International Business and Economic Analysis, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv

SCIENTIFIC AND PRACTICAL BASIS OF SOCIAL PROJECTING

Розглянуто сутність понять “проект”, “проектування”, “соціальний проект”, “соціальне проектування”. Уточнено визначення понять “соціальний проект” та “соціальне проектування” за рахунок їх формулювання на засадах цільового та ресурсного підходів, що дозволяє досягти їх універсальності та розширити сферу застосування. Розглянуто існуючі підходи до класифікації соціальних проектів. Запропонована систематизована багатокритеріальна класифікація соціальних проектів за такими ознаками, як: територіальна ознака; ступінь новизни; джерела фінансування; обсяги проектування; термін реалізації; кількість виконавців; за соціальною спрямованістю. Уточнено теоретичні засади соціального проектування за рахунок виділення системно-орієнтованого, інформаційно-орієнтованого, інноваційно-орієнтованого, організаційно-орієнтованого, управлінсько-орієнтованого та ресурсно-орієнтованого підходів. Обґрунтовано структуру концептуальної моделі соціального проекту виділенням таких складових, як: соціальна проблема, актуальність соціального проекту, мета і завдання соціального проекту, цільова аудиторія, вид соціального проекту, підхід до соціального проектування, ключові ідеї проекту, перелік заходів з реалізації соціального проекту, джерела фінансування, очікувані результати. Удосконалено методичний підхід щодо формування технології соціального проектування за рахунок уточнення переліку й змісту етапів соціального проектування та систематизації методів поетапної реалізації соціальних проектів. В якості етапів соціального проектування виділено: підготовчий, концептуальний, описовий, організаційний та оціночний етапи. Розглянуто структуру титульної сторінки, анотації, апікаційної форми соціального проекту. Уточнено зміст та структуру форми розробки кошторису соціального проекту. Розглянуто сутність ресурсного

обґрунтування соціальних проектів як сукупності кадрового, інформаційного та матеріального забезпечення. Запропоновано форму обґрунтування ресурсного забезпечення соціального проекту. Систематизовано перелік джерел фінансування соціальних проектів.

The essence of the concepts of "project", "projecting", "social project", "social projecting" is considered. The definitions of the concepts of "social project" and "social projecting" are clarified on the basis of target and resource approaches, which allows to achieve their universality and expand the scope of application. The approaches to the classification of social projects are presented. The systematic and multicriteria classification of social projects is proposed. The following classification features are highlighted such as: territorial affiliation; degree of novelty; sources of financing; projecting scope; implementation period; number of performers; social orientation. The theoretical basis of social projecting is clarified by highlighting a system oriented, information oriented, innovative oriented, organizational oriented, managerial oriented and resource oriented approaches. The structure of the conceptual model of the social project is justified. The next components as: social problem, relevance of a social project, goal and objectives of social project, target audience, type of social project, approach to social projecting, key project ideas, list of measures for implementing the social project, sources financing, expected results are found. The methodological approach to the formation of social projecting technology is improved by clarifying the list and content of the stages of social projecting and systematizing the methods of phased implementation of social projects. The stages of social projecting such as: preparatory, conceptual, descriptive, organizational and evaluation stages are proposed. The structure of the cover page, annotation, application form of the social project are considered. The content and structure of the form of the estimate of social project are clarified. The essence of the resource justification of social project as a combination of personnel, information and material support is considered. The form of justification of the resource provision of a social project is proposed. The list of sources of financing social projects is systematized.

Ключові слова: соціальний проект; соціальне проектування; технологія соціального проектування; концептуальна модель соціального проекту; ресурсне забезпечення соціального проекту.

Keywords: social project; social projecting; technology of social projecting; conceptual model of social project; resourcing of social project.

Постановка проблеми. Соціально орієнтована держава має першочергове завдання нейтралізувати соціальні ризики. Соціальна політика вимагає значних асигнувань від держави. Досвід європейських країн свідчить про доцільність залучення коштів бізнес-структур для фінансування соціальної сфери. Зазвичай, бізнес вкладає кошти в конкретні проекти, які мають цільове призначення, є обґрунтованими, містять кошториси витрат та обґрунтування очікуваної ефективності асигнувань. Це обумовлює необхідність розвитку науково-практичних засад соціального проектування, як інструмента реалізації соціальної політики на макро-, мезо- та мікроекономічному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність та зміст соціального проектування розглянуто в працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як: Азарова Т. В., Абрамов Л. К. [1], Безпалько О. В. [2], Данілова А. П. [3], Дридзе Т. М., Орлова Е.А. [4], Іонова І. М. [5], Коган М. С. [6], Курбатов В. І., Курбатова О. В. [7, 13], Луков В. А. [8], Нагорна Г. О. [9], Пометун О. І. [10], Пономаренко О. В. [11], Холостова Є. І. [12], Тарасюк Г. М. [14], Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. [15], Шкуро В. П. [16], Шляпніков С. Є. [17].

Проте, подальшого дослідження потребують науково-практичні засади формування технології соціального проектування, яка б враховувала особливості розвитку соціальної сфери в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є уточнення сутності та обґрунтування науково-практичних засад соціального проектування.

Для досягнення цієї мети було поставлено і вирішено такі завдання: розглянути підходи до визначення понять "соціальний проект" та "соціальне проектування"; уточнити понятійний апарат з питань соціального проектування; розглянути види соціального проектування; обґрунтувати перелік та зміст етапів соціального проектування; розробити науково-теоретичний підхід щодо формування технології соціального проектування.

Виклад основного матеріалу. В Україні часто проводяться конкурси соціальних проектів, проте не приділяється належна увага теоретичним засадам соціального проектування. Відсутність науково обґрунтованого теоретичного забезпечення соціального проектування впливає на якість розроблених соціальних проектів.

Формуванню теоретичного забезпечення соціального проектування має передувати аналіз підходів до визначення понять “проект” та “проектування” (табл. 1).

Таблиця 1.
Визначення понять “проект” та “проектування”

Автор, джерело	Визначення	Змістова характеристика
Азарова Т. В., Абрамов Л. К. [1]	Проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях	Комплекс заходів
Тарасюк Г. М. [14]	Проект – це комплекс науково-дослідних, проектно-конструкторських, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших заходів, пов'язаних ресурсами, виконавцями та термінами, відповідно оформлених і направлених на зміну об'єкта управління, що забезпечує ефективність розв'язання основних завдань та досягнення відповідних цілей за певний період	
Безпалько О. В. [2]	Проект – сукупність скоординованих дій із певними точками відліку та закінчення з метою досягнення певних цілей із встановленими строками, витратами та параметрами виконання	Сукупність дій
Холостова Є. І. [12]	Проектування – процес розробки проекту, реалізація якого є необхідним результатом проектування	Процес
Тюптя Л. Т., Іванов І. Б. [15]	Проектування – різновид усвідомленої інноваційної діяльності, процес конструювання та впровадження нововведення	Діяльність та процес
Курбатов В. І., Курбатова О. В. [7]	Проектування – технологія випереджаючого відображення дійсності, засіб визначення науково обґрунтованих варіантів планового розвитку певних процесів та явищ	Технологія

Аналізуючи існуючі визначення (табл. 1) під проектом більшість науковців розуміють комплекс заходів, спрямованих на вирішення певної проблеми чи завдання, а під проектуванням – процес створення проекту.

Відповідно існують відмінності і в трактуванні поняття “соціальний проект” (табл. 2). В літературі воно трактується з різних позицій: як нововведення, як опис ситуації, як сукупність дій та як сукупність рішень.

Соціальний проект, як на нашу думку, не завжди є нововведенням, оскільки може полягати у застосуванні традиційних інструментів вирішення соціальних проблем. Недоцільним є трактування поняття “соціальний проект” як сукупності рішень, оскільки проект може включати заходи, дії щодо вирішення соціальних проблем, а не просто перелік прийнятих рішень. Соціальний проект недоцільно трактувати і як опис ситуації, оскільки він є описом заходів щодо вирішення соціальних проблем.

Таким чином, як на нашу думку, під соціальним проектом слід розуміти опис дій та заходів, спрямованих на вирішення соціальних проблем й уникнення соціальних ризиків, із зазначенням технології їх реалізації у певному часовому проміжку в межах наявного фінансового, кадрового, матеріального та інформаційного забезпечення.

Таблиця 2.
Визначення поняття “соціальний проект”

Автор, джерело	Визначення	Змістова характеристика
Іонова І. М. [5]	Соціальний проект – цільова авторська конструкція позитивного соціального нововведення за обмеженості ресурсів на його здійснення	Нововведення
Луков В. А. [8]	Соціальний проект – соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримка матеріальної чи духовної цінності, що має просторово-часові та ресурсні обмеження і позитивний соціальний вплив на людей	
Коган А. М. [6]	Соціальний проект – це опис конкретної ситуації, котра може бути поліпшена засобами реалізації певної системи методів та послідовних кроків їх використання	Опис ситуації
Пометун О. І. [10]	Соціальний проект – це сукупність практичних дій, спрямованих на розв'язання конкретної соціальної проблеми місцевої громади, а участь молоді в таких проектах сприяє розвитку у неї емоційно-ціннісного ставлення до громадського життя, активності особистості, прагненню до громадянських дій та ефективного	Сукупність дій

	спілкування	
Шкуро В. П. [16]	Соціальний проект – сукупність комплексних дій, спрямованих на розв’язання конкретної соціальної ситуації, проблеми, за умови обмеженості в часі та ресурсах	
Безпалько О. В. [2]	Соціальний проект як сукупність технологічних, управлінських та організаційних рішень, спрямованих на вирішення соціальних проблем, поліпшення соціокультурних умов життєдіяльності особистості, проведення необхідних соціальних змін	Сукупність рішень
Авторське визначення	Соціальний проект – опис дій та заходів, спрямованих на вирішення соціальних проблем й уникнення соціальних ризиків, із зазначенням технології їх реалізації у певному часовому проміжку в межах наявного фінансового, кадрового, матеріального та інформаційного забезпечення	Опис дій, заходів та технології їх реалізації

На відміну від існуючих, авторське визначення поняття “соціальний проект” має цільовий характер (вказана мета створення соціальних проектів як така, що полягає у вирішенні соціальних проблем та уникненні соціальних ризиків);

враховує часові обмеження та ресурсне забезпечення (кадрове, матеріальне, фінансове, інформаційне); трактується не тільки як опис дій та заходів, а й технології їх реалізації.

Передумовою ефективного використання соціального проектування в процесі вирішення соціальних питань та управління соціальними ризиками є уточнення сутності поняття “соціальне проектування”. Перелік та характеристика існуючих визначень поняття “соціальне проектування” подано у табл. 3.

Курбатов В. І. [13] та Холостова Є. І. [12] визначають соціальне проектування як технологію, що, як на нашу думку, не порушує змісту цього поняття. Не зовсім доцільним, як на нашу думку, є ототожнення соціального проектування з технічним терміном “конструювання”. Не розкриває змісту соціального проектування і його визначення як “проектування соціальних об’єктів” [7].

Таблиця 3.
Визначення поняття “соціальне проектування”

Автор, джерело	Визначення	Змістова характеристика
Холостова Є. І. [12]	Проектування в соціальній роботі – це технологія складання, ресурсного обґрунтування та виконання соціальних проектів	Технологія
Курбатов В. І. [13]	Соціальне проектування – технологія розроблення та наукового обґрунтування варіантів планового розвитку нових соціальних процесів та явищ	
Луков В. А. [8]	Соціальне проектування – це конструювання індивідом, групою або організацією дії, спрямованої на досягнення соціально значущої мети і локалізованої за місцем, часом і ресурсами	Конструювання дій
Курбатов В. І., Курбатова О. В. [7]	Соціальне проектування – проектування соціальних об’єктів, соціальних якостей, соціальних процесів і відносин	Проектування
Тюптя Л. Т. Іванов І. Б. [15]	Проект соціальної роботи – інтегрована система, що складається із: сформульованих проектних цілей, створених для цих цілей соціальних установ, фізичних об’єктів, системи соціального захисту; розроблених та затверджених відповідних документів – програм, планів, кошторисів, розрахунків; розрахованих матеріальних ресурсів – матеріальних, фінансових, трудових, часових; комплексу управлінських рішень, заходів з досягнення цілей	Система
Шляпников С. Є. [17]	Соціальне проектування – діяльність конструктивна, творча, що полягає в аналізі існуючих проблем, вироблення цілей, задач та шляхів їх досягнення	Діяльність
Іонова І. М. [5]	Соціальне проектування – це науково-теоретична і водночас практична діяльність зі створення проектів розвитку соціальних систем, інститутів, об’єктів на основі соціального передбачення, прогнозування та планування їхніх соціальних якостей та властивостей	
Авторське визначення	Соціальне проектування – це процес розробки соціального проекту, його ресурсного обґрунтування та технології реалізації з метою вирішення соціальних проблем та уникнення соціальних ризиків	Процес

Тюптя Л. Т. та Іванов І. Б. [15] розглядають проект соціальної роботи як систему. Це поняття не тотожне, а вужче, ніж поняття “соціальний проект”. Шляпніков С. Є. [17] та Іонова І. М. [5] розглядають соціальне проектування як діяльність. Як на нашу думку, такий піхід до трактування має право на існування.

Проте, виходячи зі змісту соціального проектування, його слід розглядати як процес. Авторами запропоновано під соціальним проектуванням розуміти процес розробки соціального проекту, його ресурсного обґрунтування та технології реалізації з метою вирішення соціальних проблем та уникнення соціальних ризиків. Запропоноване визначення сформульоване на засадах цільового та ресурсного підходів.

Перебіг соціального проектування залежить від виду виконуваних соціальних проектів.

Існують різні підходи до класифікації соціальних проектів. Аналіз літературних джерел [1 – 3, 6] дозволив систематизувати існуючі ознаки кваліфікації і розробити багатокритеріальну класифікацію соціальних проектів:

- 1) територіальна ознака (регіональні, міжрегіональні, місцеві, локальні, національні, міжнародні);
- 2) ступінь новизни (інноваційні, підтримуючі);
- 3) джерела фінансування (благодійні, кредитні, грантові, бюджетні, суспільні, фандрайзингові, краудфандингові, змішані);
- 4) обсяги проектування (мікропроекти (до 10 тис. доларів), малі проекти (10 –100 тис. доларів), мегапроекти (більше 100 тис. доларів);
- 5) термін реалізації (короткострокові (до 2 років), середньострокові (2 – 5 років), довгострокові (більше 5 років);
- 6) кількість виконавців (індивідуальні, колективні);
- 7) за соціальною спрямованістю (проекти для молоді, інвалідів, бідного населення, алкоголіків, наркозалежних, засуджених, соціально незахищених верств населення, багатодітних сімей, матерів-одиначок, пенсіонерів, безпритульних, хворих, проблемних підлітків, дітей з притулків та ін.).

Азарова Т. В. та Абрамов Л. К. [1] виділяють такі особливості соціальних проектів: зміна стану, цілеспрямованість, неповторність, обмеженість у часі та обмеженість ресурсів.

Безпалько О. В. [2] визначила базові особливості соціальних проектів: цілепокладання, соціальна детермінованість, часове обмеження, територіальна визначеність, соціально-інституційна визначеність, інноваційна визначеність, ресурсна визначеність, організаційна визначеність, соціально-інформаційна визначеність.

Перелік ознак соціального проекту, запропонований Безпалько О. В. [2], є більш вичерпним, проте може бути доповнений. Як на нашу думку, до числа ознак соціального проекту доцільно включити:

цільовий характер, тобто спрямованість на певну цільову групу, що має соціальні проблеми чи перебуває під дією соціальних ризиків;

обмеженість у часі, тобто соціальний проект розробляється на певний проміжок часу, протягом якого він має бути реалізований;

ресурсна визначеність, тобто визначення та обґрунтування потреби в кадрових, фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсах, необхідних для розробки і реалізації соціального проекту;

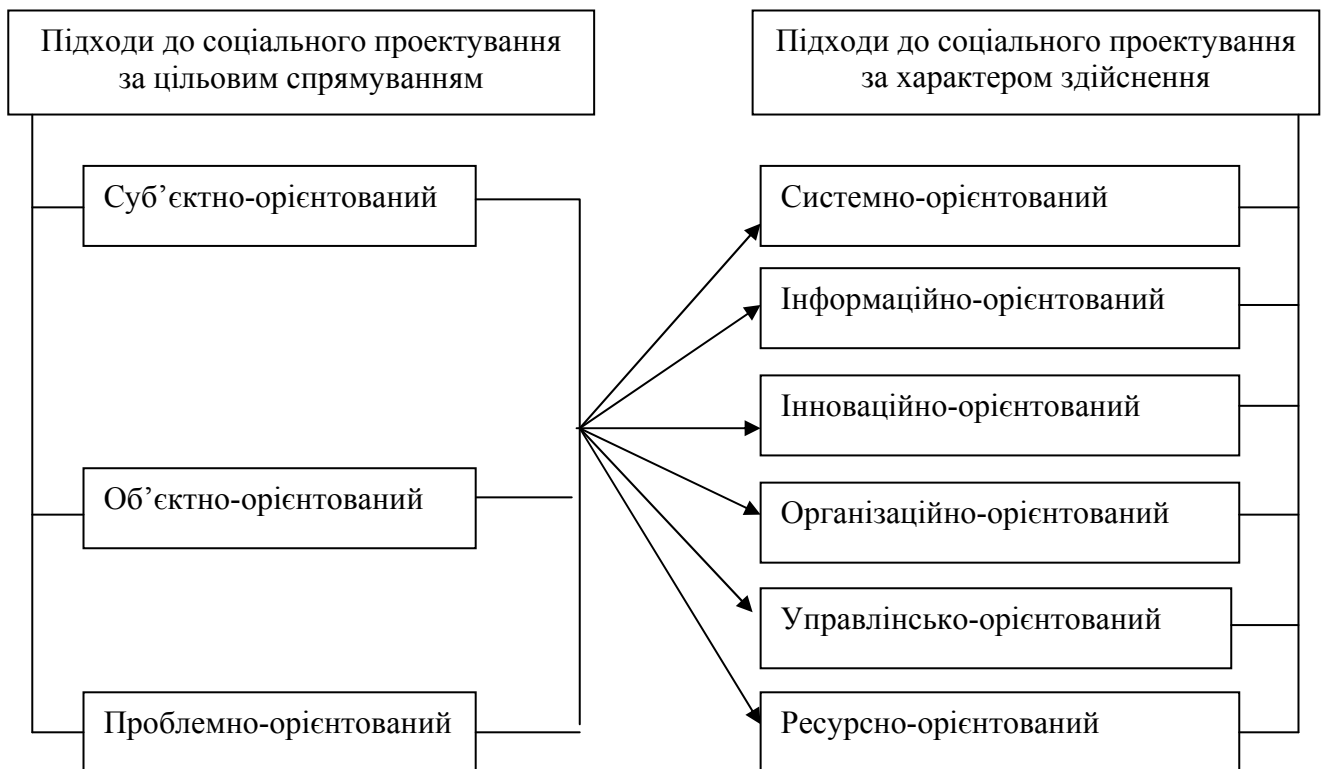
соціальна спрямованість, тобто направленість проектів на вирішення соціальних проблем, створення соціальних об’єктів, розвиток соціально-трудоких відносин; удосконалення функціонування соціальних інститутів та установ;

соціальна результативність, тобто соціальний проект повинен мати соціальну ефективність, що є критерієм для прийняття рішення про його реалізацію;

локальність, тобто визначення місця, плана-графіка реалізації та кошторису витрат на реалізацію проекту; описовий характер, який означає, що проект повинен містити чіткий покроковий опис дій з реалізації заходів, спрямованих на вирішення соціальних проблем;

соціально-інформаційна визначеність, тобто соціальний проект повинен містити заходи щодо інформування про соціальні зміни цільової групи, для якої розроблено проект.

Соціальне проектування може здійснюватися із застосуванням різних підходів. Проте існують класичні підходи до соціального проектування. Так, Дрідзе Т. М. та Орлова Е. А. [4] виділяють три підходи до соціального проектування: об’єктно-орієнтований, суб’єктно-орієнтований, проблемно-орієнтований. Як на нашу думку, ці підходи до соціального проектування є основоположними за цільовою спрямованістю, проте в сучасному соціальному середовищі ці підходи можуть мати різний характер протікання, тобто бути інформаційно-орієнтований, інноваційно-орієнтований, системно-орієнтований, організаційно-орієнтований, управлінсько-орієнтований, ресурсно-орієнтований (рис. 1).

Рис. 1. Схема взаємозв'язку підходів до соціального проектування

Кожен підхід до соціального проектування має певні особливості, сферу застосування та зміст, про що і свідчить табл. 4.

Таблиця 4.

Характеристика підходів до соціального проектування

Назва підходу	Сутність та мета застосування підходу
За цільовим спрямуванням [4]	
Суб'єктно-орієнтований	Полягає в розробці проектів, орієнтованих на реалізацію потреб конкретних індивідів чи їх груп, пов'язаних з нейтралізацією соціальних ризиків
Об'єктно-орієнтований	Застосовується для створення нових або модернізації існуючих в соціальній сфері. Акцент міститься на об'єктах соціальної інфраструктури, відносинах в соціальній сфері
Проблемно-орієнтований	Застосовується для вирішення проблем, що виникають в соціальній сфері, або їх попередження
За характером здійснення (авторська розробка)	
Системно-орієнтований	Застосовується для створення проектів з удосконалення функціонування соціальних служб, інституцій з метою більш ефективного задоволення потреб соціально незахищених верств населення
Інформаційно-орієнтований	Використовується при створенні соціальних проектів інформаційного та консультативного характеру
Інноваційно-орієнтований	Підхід використовується для впровадження інновацій в соціальній сфері як у рамках нових соціальних проектів, так і уже існуючих
Організаційно-орієнтований	Застосовується для удосконалення організації діяльності з надання соціальних послуг
Управлінсько-орієнтований	Призначений для проектування управлінських функцій, що виконуються в рамках надання соціальних послуг,
Ресурсно-орієнтований	Використовується з метою розробки і реалізації соціальних проектів, спрямованих на залучення фінансових ресурсів

Слід зазначити, що суб'єктно-орієнтований, об'єктно-орієнтований і проблемно-орієнтовані підходи до соціального проектування використовуються у поєднанні з виділеними нами підходами за характером здійснення.

Вибір підходу до соціального проектування створює основу для розробки концепції соціального проекту.

Концепція соціального проекту становить собою загальне уявлення про мету, призначення та ключові заходи з вирішення соціальної проблеми.

Концептуальна модель соціального проекту, як на нашу думку, повинна мати структуру, наведену на рис.

Рис. 2. Концептуальна модель соціального проекту

Успішність соціального проектування залежить від ступеня наукової обґрунтованості технології його здійснення. У більшості випадків виділяють три етапи соціального проектування: підготовчий, основний і заключний. Такий підхід не враховує особливості і зміст соціального проектування. Тому доцільним є розширення переліку етапів соціального проектування.

Як на нашу думку, технологія соціального проектування має включати такі взаємопов'язані етапи:

1. Підготовчий етап.
  - 1.1. Оцінка можливостей розробника соціального проекту.
  - 1.2. Створення проектної групи.
  - 1.3. Розподіл функцій між членами проектної групи.
  - 1.3. Визначення термінів розробки соціального проекту.
2. Концептуальний етап.
  - 2.1. Розробка концептуальної моделі соціального проекту.
  - 2.2. Узгодження концептуальної моделі зі стейкхолдерами (за можливості)
3. Описовий етап.
  - 3.1. Підготовка титульного аркуша соціального проекту.
  - 3.1. Розробка анотації (резюме) соціального проекту.
  - 3.2. Розробка апікаційної форми.
4. Організаційний етап.
  - 4.1. Розробка плану-графіка реалізації соціального проекту.
  - 4.2. Фінансове обґрунтування соціального проекту.
  - 4.3. Ресурсне забезпечення соціального проекту.
5. Оціночний етап
  - 5.1. Визначення очікуваної ефективності соціального проекту.
  - 5.2. Експертна оцінка соціального проекту.
  - 5.3. Коригування проекту за результатами оцінювання.
  - 5.4. Механізм моніторингу виконання проекту.

На підготовчому етапі здійснюється оцінка можливостей розробника соціального проекту. Оцінка може здійснюватися із застосуванням SWOT-аналізу. Результати оцінки є підставою для прийняття рішення про початок роботи над соціальним проектом або відмову від його розробки. Проектна група створюється із фахівців, що

На оціночному етапі здійснюється обґрунтування очікуваної соціальної ефективності проекту, а за можливості і економічної. Якщо за результатами аналізу соціальний проект може бути визнано ефективним, доцільною є ще й його експертна оцінка, що дозволяє виявити слабкі місця соціального проекту. На основі експертної оцінки здійснюється коригування проекту з метою його удосконалення. Доцільною є розробка механізму моніторингу ефективності реалізації соціального проекту. Механізм моніторингу може використовуватися виконавцями проекту навіть без участі розробника.

В процесі розробки соціального проекту використовуються певні методи проектування. Їх вибір залежить від виду, мети та завдань соціального проекту. Методи соціального проектування доцільно класифікувати за етапами проектування (табл. 7).

Методи соціального проектування обираються індивідуально за кожним проектом і застосовуються поетапно задля досягнення кінцевої мети соціального проектування.

Отже, запропонована технологія соціального проектування становить собою опис етапів соціального проектування із зазначенням методів, із застосуванням яких здійснюється розробка соціального проекту. Така технологія соціального проектування носить універсальний характер і може бути застосована для розробки будь-якого з видів соціальних проектів.

Таблиця 7.
Методи соціального проектування

Етапи соціального проектування	Методи соціального проектування
1. Підготовчий	SWOT-аналіз, статистичний аналіз, групування, аналіз “ціль-засоби”, баланс успіхів і невдач, опитування
2. Концептуальний	Спостереження, мозковий штурм, метод колективного блокнота, синектика, морфологічний аналіз, індукція, дедукція, SMART-аналіз, дерево-цілей
3. Описовий	Порівняння, групування, асоціація, комбінування, аналогія діаграма Ісікави, дерево-проблем, модифікація
4. Організаційний	Діаграма Ганта, методи бюджетування, методи статистичного аналізу
5. Оціночний	Економіко-математичні методи, метод експертних оцінок, методи оцінки ефективності проектів

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Таким чином, науковою новизною даного дослідження є:

уточнення визначень понять “соціальний проект” та “соціальне проектування” за рахунок їх формулювання на засадах цільового та ресурсного підходів, що дозволяє досягти їх універсальності та розширити сферу застосування;

уточнення переліку та змісту підходів до соціального проектування за рахунок виділення за характером здійснення системно-орієнтованого, інформаційно-орієнтованого, інноваційно-орієнтованого, організаційно-орієнтованого, управлінсько-орієнтованого та ресурсно-орієнтованого підходів;

удосконалення методичного підходу щодо формування технології соціального проектування за рахунок уточнення переліку й змісту етапів соціального проектування та систематизації методів поетапної реалізації соціальних проектів.

Перспектива подальших наукових досліджень у даному напрямі полягає розробка методичного забезпечення оцінки ефективності соціальних проектів.

Список літератури.

1. Азарова Т. В. Технологія оцінки соціальних програм та проектів / Т. В. Азарова, Л. К. Абрамов. – Кіровоград : ІСКМ, 2007. – 100 с.
2. Безпалько О. В. Соціальне проектування: навч. посіб. – Київ : Київськ. Ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 128 с.
3. Данілова А. П. Соціальний проект як засіб формування та розвитку ініціативності учнівської молоді / А. П. Данілова // Інститут проблем освіти Національної академії педагогічних наук України. – Київ. – 2013. – Вип. 17(1). – С. 237-245.
4. Дридзе Т. М. Основы социокультурного проектирования / Т. М. Дридзе, Э. А. Орлова. – Москва: Российский институт культурологии, 1995. – 148 с.
5. Іонова І. М. Проектна діяльність у роботі спеціалізованих соціальних служб / І. М. Іонова // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. – 2016. – Випуск LXXIV. Том 2. – С. 127 – 131.
6. Коган М. С. Метод проектов и условия его эффективного применения в воспитательной работе / М. С. Коган. – Москва: Дело, 1989. – 253 с.
7. Курбатов В. И. Социальное проектирование: Учеб. пособ. / В. И. Курбатов, О. В. Курбатова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 416 с.
8. Луков В. А. Социальное проектирование: Учеб. пособ. / В. А. Луков. – Москва: Изд-во Моск. гуманит.-социальн. академии, Финита, 2003. – 240 с.

9. Нагорна Г. О. Соціальне проектування: історія становлення та розвитку / Г. О. Нагорна // Молодий вчений. – 2016. – № 5 (32). – С. 451 – 454.
10. Пометун О. І. Молодь обирає дію: Соціальне проектування – новий підхід до виховання молоді / О. І. Пометун // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико зорієнтований збірник. – Київ: Департамент, 2003. – С. 327 – 333.
11. Пономаренко О. В. Інструменти управління ризиками соціальних проектів / О. В. Пономаренко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ при Президентові України. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 4 (34). – С.160–166.
12. Словарь-справочник по социальной работе / Под ред. Е. И. Холостовой. – Москва : Юрист, 2000. – 424 с.
13. Социальная работа / Под общ. ред. В. И. Курбатова. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. – 576 с.
14. Тарасюк Г.М. Управління проектами: навч. посібник / Г.М.Тарасюк.– 3-є вид. – Київ: Каравела, 2009. – 320 с.
15. Тюття Л. Т. Соціальна робота (теорія і практика): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ Л. Т. Тюття, І. Б. Іванова. – Київ: ВМУРОЛ «Україна», 2004. – 408 с.
16. Шкуро В. П. Підвищення якості реалізації соціальних проектів / В. П. Шкуро // Збірник наукових праць. Психологічні науки. Т. 2. – Вип. 9. – 2016. – С. 265-269.
17. Шляпников С. Е. Социальное проектирование как конструирование темпоральности социальных структур / С. Е. Шляпников // Вестник Томского государственного университета. – 2011. – № 342. – С. 75 – 76.

References.

1. Azarova, T. V. and Abramov, L. K. (2007), *Tekhnolohiia otsinky sotsial'nykh prohram ta proektiv* [Technology for evaluating social programs and projects], ISKM, Kirovohrad, Ukraine.
2. Bezpal'ko, O. V. (2010), *Sotsial'ne proektuvannia* [Social projecting], Kyivs'k. Un-t imeni Borysa Hrinchenka, Kyiv, Ukraine.
3. Danilova, A. P. (2013), “Social project as a means of formation and development of initiative of students”, *Instytut problem osvity Natsional'noi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, vol. 17(1), pp. 237-245.
4. Dridze, T. M. and Orlova, Je. A. (1995), *Osnovy sociokul'turnogo proektirovanija* [Fundamentals of socio-cultural projecting], Rossijskij institut kul'turologii, Moscow, Russia.
5. Ionova, I. M. (2016), “Project activity in the work of specialized social services”, *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats'*, vol. LXXIV, no. 2, pp.127 – 131.
6. Kogan, M. S. (1989), *Metod proektiv i uslovija ego jeffektivnogo primenenija v vospitatel'noj rabote* [Method of projects and conditions for its effective application in educational work], Delo, Moscow, Russia.
7. Kurbatov, V. I. and Kurbatova, O. V. (2001), *Social'noe proektirovanie* [Social projecting], Feniks, Rostov-on-Don, Russia.
8. Lukov, V. A. (2003), *Social'noe proektirovanie* [Social projecting], Izd-vo Mosk. gumanit.-social'n. akademii, Finita, Moscow, Russia.
9. Nahorna, H. O. (2016), “Social projecting: a history of formation and development”, *Molodyj vchenyj*, vol. 5(32), pp. 451 – 454.
10. Pomետun, O. I. (2003), “Youth chooses action: Social projecting – a new approach to educating young people”, *Metod proektiv: tradytsii, perspektyvy, zhyttievi rezul'taty: Praktyko zoriientovanyj zbirnyk*, pp. 327 – 333.
11. Ponomarenko, O. V. (2008), “Tools of risk management of social projects”, *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. DRIDU NADU pry Prezydentovi Ukrainy*, vol. 4 (34), pp.160–166.
12. Holostova, E. I. (2000), *Slovar'-spravochnik po social'noj rabote* [Dictionary-reference on social work], Jurist, Moscow, Russia.
13. Kurbatova, V. I. (1999), *Social'naja rabota* [Social work], Feniks, Rostov-on-Don, Russia.
14. Tarasiuk, H.M. (2009), *Upravlinnia proektamy* [Project Management], Karavela, Kyiv, Ukraine.
15. Tiuptia, L. T. and Ivanova, I. B. (2004), *Sotsial'na robota (teoriia i praktyka)* [Social work (theory and practice)], VMUROL “Ukraina”, Kyiv, Ukraine.
16. Shkuro, V. P. (2016), “Improving the quality of the implementation of social projects”, *Zbirnyk naukovykh prats'. Psykholohichni nauky*, vol. 9, no.2, pp. 265-269.
17. Shljapnikov, S. E. (2011), “Social design as a construction of the temporality of social structures”, *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*, vol. 342, pp. 75 – 76.

Стаття надійшла до редакції 1601.2020 р.